

dotok je zdaj luka za manjše ladije. Obzidan je in izpod majhnega mosta teče va-nj čista voda. Leva, nedavno skopana struga je bolj plitva in po ti strugi se vali reka v sinje morje. (Konec sl.)

Pomenki o Vodnikovem spomeniku.

(Na dalje.)

Našega zaslužnega rojaka V. Vodnika sem vselej in ga bom vedno spoštoval; zato hvalim namen, mu spomenik postaviti.

Da pa ostane spomenik, kateri se mu ima napraviti, za vse čase ne samo Vodniku v spomin, temuč da bi bil tudi našemu lepemu jeziku v prid, svetujem, z dnarji za spomenik nabranimi ustanoviti zavod ali štipendij za učenca, kateri bi razodeval posebne prikladnosti in ljubezen do slovenskega jezika. Ker pa ni mogoče, te prikladnosti že v učencih nižjega gimnazija spoznavati, ker je duh še premalo ukrepen, bi bilo ugodno, zavod samo kakemu učencu od petega gimnazialnega razreda naprej darovati in mu ga do končnega osmega razreda pustiti.

Patronat tega zavoda naj bi se prepustil prečastitemu ljubljanskemu knezoškofijstvu, za kar bi bilo prositi, ker je ono v stanu, prikladnosti, pridnost in ljubezen do slovenskega jezika med učenci najložeje in najnatanjčneje razsojati in tako zavod najvrednejemu podeliti.

Tako bi se spomin našega slavnega rojaka Vodnika za vse čase ohranil in obdelovanje našega jezika bi se jako podperalo.

Za nabrane darila bi se kupile ali cesarske obligacije ali pa obligacije narodnega posojila; une se dobivajo sedaj po 82 $\frac{1}{2}$, te pa po 82 $\frac{3}{8}$ fl.; hraniti bi se dale dobrim rokam, in obresti bi se dobivale lahko in brez stroškov iz kuponov.

Če bi pa postavili Vodniku kak spomenik, bi to ne bilo za družega nič kakor samo za oči kaj, pa tudi le za sedaj živeče; nasledniki bi ga bolj iz spomina pušali, spominek sam bi pa razpadel s časom, in kdo je porok, da ga bodo naši vnuki dostojno popravljali in dobro varovali; to bi pa tudi več ali menj dnarjev stalo. Spomenik bi prizadeval tedaj našim naslednikom vedno stroškov, in če bi ne bilo dobrih prijatlov in rodoljubov, bi mogel počasi spominek celó zginiti. Tako bi bile sedanje darila zaveržene in spomin, kterege zahtevamo ž njimi, bi ugasnil. Zavod bi pa vedno ostal, omika slovenskega jezika bi napredovala in naši nasledniki bi ne imeli stroškov.

Verh tega je pa popravljanje spomenikov tudi še težka reč, kar sem sam skusil. Naredil sem namreč grob rajncemu Čopu s pomočjo daril in popravil sem o tisti priložnosti Vodnikov in Linhartov spomenik na pokopališu pri sv. Krištofu. S tem pa niso bili dovoljni darovavci, dasiravno sta bila slavna rojaka še v živem spominu; kaj bi še le bilo, če bi kdo hotel spomenike v davnem davnem času popravljati!

Mihael Pregel.

Marljivim.

Čelo černe zemlje pot oblije,
Ko se dan na mračni večer nagne,
Trudne so ji persa, senca sragne,
Dokler solnce na-nje ne posije.

Pot puhti v meglicah na višave,
Pa v oblake se gosté meglice,
Zemlji hladijo pekoče lice,
Z milim dežjem ji pojé planjave.

* * *

Blagor mu, ki trudi se obilo,
Prišel bo veseli dan plačila!
Kar je roka brazdi izročila,
Klilo bo, cvetelo, sad rodilo!

Fr. Cegnar.

Novičar iz avstrijskih krajev.

Iz Tersta. Kako lepo napreduje šolstvo v Primorju, se vidi iz tega, da je v šolskem letu 1858 bilo 9183 šolarjev memo 8788 v letu 1857 v vseh šolah.

Iz Vipave. V. — Bendima se je v naši dolini dosti dobro obnesla; mošt je čez navado močen in prav dober. Dobra bode tedaj tudi vinska kapljica.

Iz Ljubljane 19. oktobra. — V poslednjem mestnem zboru, ki je bil pretekli petek, je bila rajtenga tekočega leta na znanje dana; mestni dohodki v tem letu so znesli 109,330 gld. 27 $\frac{1}{2}$ kr., stroški pa 102,517 gld. 39 $\frac{1}{2}$ kr.; po tem takem bo konec tega leta (ki se konča ta mesec) mestna kasa imela še 6812 gld. in 48 kr. gotovega dnarja. Gotovina ta je očitno znamenje dobrega gospodarstva, za katero se mestni odbor s svojim predstojnikom gosp. Gutman-om vred vseskozi marljivo prizadeva. Vesela novica bo tudi vsem mestjanom, da prihodnje leto jenja mestna davkina priklada po 10 gold. od sto, ker prevdank dohodkov in stroškov za prihodnje leto je pokazal, da brez te priklade se bo moglo izhajati, zakaj dohodki so prerajtani na 76049 gld., stroški pa na 75139 gold., tedaj bode konec prihodnjega leta še ostajalo 910 gold. brez tistih 8774 gold., ki bojo povernjeni mestni kasi za živež policijskih arestantov v pretečenih letih; za ta dnar se bojo kupile obligacije in te obligacije potem se obrnile za kakošno potrebo, ki utegne nenadoma med letom se primeriti. Prevdark (preliminare) posamnih mestnih dohodkov in stroškov za prihodnje leto bode berž ko ne že konec tega tedna pri magistratu na pregled in pretres vsakemu mestjanu očitno razpoložen in bo ležal skozi 14 dni; naj ga pride kdor hoče pogledat, in kar se mu ne zdí prav, naj potem razodene mestnemu odboru. V tem zboru je bil gosp. Rihard Janežič, dozday ces. davkovski kontrolor v Ljubljani, za mestnega dnarničarja (kasirja), gosp. Maks Gajdič, dozday začasni magistratni davkar, pa za kontrolorja izvoljen; gosp. ces. aktuarju Adolfu Hofbauer-u je bila na novo ustanovljena služba magistratnega konceptista podeljena. Dalje je bil gosp. Samasa spet za županovega namestnika, odborni gospodje: Samasa, doktor Čuber, Holzer, Lukman in Malič pa so bili tudi za magistratne svetovavce izvoljeni. Ker je pretekle leta nekoliko mestnih odbornikov pomerlo, nekteri pa so stopili iz odbora, je velelo sl. ministerstvo, naj se nadomestijo po novi volitvi; v ta namen bo začasni gospod predstojnik Gutman s peterimi odborniki vred zbral 20 za mestni odbor pripravnih mož in jih naznanil sl. deželnemu poglavarstvu, da se izmed teh 20 bode izvolilo tistih 5, katerih manjka. — Slišali smo tudi, da gosp. mestni predstojnik želi zadeve mestnih ubozih tako vrediti, da bode v novem letu vsak mesec povabil v zbor tiste mestne gosp. odbornike, ki so uversteni v oddelk za mestno ubožnico, razun teh pa tudi vse mestne gosp. fajmoštre in pa ubožničarje (Armenväter), da se bo poredoma posvetovalo o zadevah ubozih in sklenilo kar bo treba. — Preskušnje učencov iz živinozdravilske šole na Poljanah bojo prihodnji teden od 9. do 12. in od 3. do 5. ure, in sicer iz anatomije, fizijologije, unanjih bolezin in operacij v pondelj (izpraševal bo učnik gosp. Skale), iz zdravilske botanike v torek (izpraševal bo učnik gosp. Fleišman), iz notranjih bolezin, sodniškega živinoznanstva in pa mesogledja v sredo, iz živinoreje in porodostvja pa v četrtek (izpraševal bode dr. Bleiweis). Povabljen je vsak, kdor želi slišati, kako bodo učenci odgovarjali.

Novičar iz raznih krajev.

Iz Dunaja. Ukaz c. k. ministerstva za kupčijstvo od 2. oktobra t. l. je razglasil novo tarifo za poštnino

po novem dnarju. Iz tega posnamemo, da bo po vseh Svetih plačevati in sicer: od pisem, ktere gredo 10 milj dalječ, 5 novih krajc., če niso čez 1 lot težke; od tacih pisem, ktere gredo čez 10 do 20 milj dalječ, 10 novih krajc.; od pisem pa, ktere gredo čez 20 milj, se bo plačevalo 15 novih krajc. več; za rekomandirane bo plačevati 10, za nazajne recepise tudi 10 novih krajcarjev. Zastran pisemskih znamk ali mark se še nič gotovega ne vé.

— Vsled nekega ne davno danega ukaza morejo prihodnje samo taki kovaški družeti mojstri biti, kteri so se pol leta konje z zdravimi in bolnimi kopiti podkovati z dobrim uspehom učili.

— C. kr. dnarstveno ministerstvo je prepovedalo z nekimi pogoji izvožnjo orožja in streliva v serbsko knežijo.

— Po naznanjenju gosp. Litrov-a v cesarski akademii véd potrebuje po natankem prerajtovanju sedanja repatica blizo 2500 let, preden jo bodo zopet vidili.

— V dunajski okolici začnejo tergati: v Perhtoldsdorf-u 18., v Gumpoldskirchen-u 20., in v Baden-u, Vöslau-u in obližju pa še le 25. oktobra.

— Povračilo za hrano vojakov na prehodu je od 1. novembra t. l. do 31. oktobra 1859 tako-le v novem dnarju ustanovljeno: za dan in za enega vojaka v Benečii 18 kr., v Lombardii 16 $\frac{1}{2}$ kr., na Tiroljskem in spodnjem Avstrijskem 16 kr., na Primorskem 16 $\frac{1}{2}$ kr., na Štajarskem 14 kr., na Moravskem 13 $\frac{1}{2}$ kr., na Solnograškem, Šlezkem, Kranjskem in Koroškem 13 kr., v zgornji Avstrii, v sopronski okolici, na Horvaškem in Slavonskem 11 kr., v budinski in požunski okolii 10 $\frac{1}{2}$ kr., v Dalmaciji 10 kr., na Krakovskem 9 $\frac{1}{2}$ kr., v veliko-varadinski okolii, v serbski vojvodini in temeškem Banatu 9 kr., v mestu levovskem, v košiški okolii 7 $\frac{1}{2}$ kr., v vseh drugih srenjah levovskega poglavarstva in na Erdeljskem 7 kr. in v Bukovini 6 $\frac{1}{2}$ kr.

— Slavno c. k. ministerstvo je vnovič na znanje dalo, da se imajo mladenči, kteri se hočejo vojaščine oprostiti, s tem, da 1500 fl. novega dnarja plačajo, do konca oktobra pri svoji politični gosposki oglasiti; na pozneje prošnje se ne bo porajtalo.

Iz Českega. Iz Prage. Veličanski spomenik rajnega maršala, grofa Radecki-ta je dodelan in odgernili ga bodo 10. novembra z veliko slovesnostjo, ktere se bodo tudi presvitli cesar udeležili.

— Gospod poglavar česke dežele, baron Mecsery, je dal vsem okrožnim glavarjem sledeči razpis: Ker se je zgodilo, da je nek okrožni ured po tukajšnjem ukazu za pozvedbo neke zadeve krajno komisijo poslal, s ktero se je veliko časa in stroškov potratilo, ko bi se bilo po kakovosti omenjene zadeve po prostih dopisih s podredjenimi gosposkami tudi vse opravilo, zaubernem vse gospe okrožne glavarje na to, da naj se s takimi nepotrebni pozvedbami ne trati čas in ne nadlegjejo po nepotrebni nižji uredniki. Enako nepotrebno je, kadar je komisijsk protokol ali pozvedba kake nižje gosposke predložena, ktera se že tako vselej pismom okrožnega urada pridene, reči po nepotrebni obširno ponavljati, ktere so že tako v gosposkinih spisih navedene, na ktere se reč opera, o kteri je govoriti ali pisati. Dosti je, da se bistvene reči kratko posnemajo in, da če je treba, okrožni ured svoje mnenja razloži in doterdí, če bi pozvedbe nižje gosposke premalo jasne biti utegnile.

Iz Šlezije. Opavska kupčijska zbornica je v svoji seji 13. septembra enoglasno sklenila, prizadevanja ondašnjega društva za vpeljanje sviloreje v Šlezii po

mogočosti podperati, ker je skušnja pokazala, da se svilni červiči tudi v tej deželi dobro ponašajo.

Iz Lombardije. V Breščii je obsodila ondašnja sodnija nekega starega, silno bogatega kupca zavoljo oder-tije, da je mogel plačati 50 tavžent dvajsetic.

— Iz Milana. V Lombardii letos vina niso toliko pridelali, kakor so se nadjali; pa to, kar ga je, je večdel prav dobra kapljica.

Iz Tiroljskega. Nek mesar v Kufstein-u je nesel koš mesa iz mesnice po stopnicah v prvo nadstropje; v roki je deržal ojster nož. Kar priteče 14 let star fant po stopnicah in, ker se nista vidila, prileti naravnost v nož in je pri tej priči mertev na tla padel. — Uk za mesarje, da naj shranijo nož, kadar ga več ne potrebujejo.

Iz Srbije. „Pester Lloyd“ piše iz Belega grada 9. t. m.: Tu je vse pokojno in bati se ni nepokoja, kteri bi utegnil deželi marsikaj zopernega nakloniti. — Ministri so podali knezu prošnjo, jih razpustiti, v kar jim je knez 8. t. m. dovolil. Kot prihodnje ministre imenujejo: Acika Nenadovića, Majstorovića, Jeremija Stojanovića in Filipa Kristića. Slišati je pa, da ostane knez pri tem, da obderži dosedanji minister Garašanin še ministerstvo unanjih zadév in predstojništvo.

Iz Italije. Iz Piemonta. Na mnogih krajih so poskusili letos drug pridelk po židnih gosencah in večdel so jo dobro zadeli. Židne gosence so tako velike, zdrave in žive bile, da je bilo veselje. Kokoni zapredenih so kaj lepi. Želeti je pa tudi, da bi se domače seme zopet dobro ponašati začelo; iz Genove namreč pišejo, da je turška vlada naznanila, da nadlegje neka bolezen murveno drevje v Brusii, zavoljo česar je prepovedala, seme židnih gosenc iz dežele voziti, od kodar so ga poslednje leta mnogo dobivali.

— Iz Rima. Papeževa vlada je sklenila, za nasajevanje drevja premije v dnarjih dajati; enake premije bo dajala tudi za obdelovanje pustega in zanemarenega sveta. Odločeni so že dnarji za to.

Iz Nemškega. Iz Berlina. Kralj in kraljica sta se odpeljala 12. t. m. iz Potsdam-a v Meran na Tiroljskem. Prav mило so se poslovili vsi od nju o klicu: „Blagoslovi Bog kralja!“ in „Da bi se zdrav vernil!“ Vse je imelo solzne oči.

Iz Francozkega. „Kölner Ztg.“ piše: V Parizu govoré močno, da bo šel cesar Napoleon s cesarico prihodno spomlad v Rim, ker se je cesarica že neki davno tje obljubila.

— Cesar Napoleon je obiskal pretečene dni mesto Rheims, kjer so bili doslej skoraj vsi francozki vladarji kronani. Nekteri mislijo, da se bo dal tudi on v kratkem ondi kot francozkega cesarja pomaziliti.

— Vinska letina je na Francozkem letos kaj dobra. Vina imajo, kakor pisma pripovedujejo, v nekterih krajih toliko, da jim posode zmanjkuje, in da ga je več, kakor leta 1831 in boljega kakor 1811.

— Razpora med francozko in portugalsko vlado je konec.

Iz Afrike. V Tetuanu v marokanskem cesarstvu so umorili francozkega konzula, angležki se je pa komaj otel, ker je ubegnul. V Toulonu na Francozkem se neki že zberajo ladije, da bodo šle Tetuančane pokorit.

Iz Azije. Iz Indije. Angleži so premagali ustajnike v več bitvah. Bivši luknovski poglavar je obljubil Angležem, če mu obljubijo pardon, Nana-Sahib-a izročiti.

— Iz Kine. Angleži so razdjali en del mesta Namtov, ker so njegovi prebivavci napadli angleško barko. — Kinezi se vračajo scasoma v Kanton.